

KNJIŽEVNA POROČILA

Griša: Prebujenje. Pesmi. Kranj 1927. Str. 40. Tiskarna «Sava», Kranj. — **Mozaik.** Ljubljana 1927. Str. 68. Tiskarna A. Slatnar, Kamnik. Oboje v samozaložbi.

Avtor teh dveh drobnih knjižic je doslej priobčeval svoje pesmi v revijah (pred vojno je bil pod Opeko glavni poet «Doma in sveta») in časnikih, kjer se je pokazal predvsem kot prigradničar, ki je za svojo «Domovini» prejel celo posebno državno nagrado. Svoj pravi obraz pa je hotel skromni pesnik pokazati v teh dveh zbirkah, da bi bil bolj storil, ko bi s kritičnim redčenjem izenotil knjižici v eno samo, ki bi ugodneje pričala zanj. Posebno prva, «Prebujenje», vsebuje pesmi, ki so ali samo rimane refleksije, ponazorjene s privzetimi in mrtvimi prisposodobami, ali pa nedozorela, ponekod celo nerazumljiva opevanja, ki toliko bolj odbijajo, kadar so neprimeren izraz erotičnih doživetij.

Včasih hoče biti Griša preprost kot narodna pesem in povzema dikcijo Maeterlinckovih štirivrstičnic, kar se mu deloma posreči, tako v «Jesenskem vasovanju», I. in II., dočim že v III. naletiš na stih:

Odkar sem te izgubil,
mladosti bajni cvet —

ki ničesar ne pove in je samo fraza, pa še privzeta. Sploh je posnemanje narodne pesmi zelo kočljivo poskušanje, ker neredko zavaja v smešnost ali pa v tisto «milinstvo», ki nam je tako zoprno v nekaterih naših «ponarodelih». Taka je n. pr. «Vaška idila», dočim je pesem «Ko udari ura» lepa, ker je zaključni akord («na odprtem oknu le spomin sloni») dovolj močan, da izlije občutje na ostale stihe. Ponekod se spomniš Ketteja (O povej mi..., 1. kitica), v «Poizvedovanju» Sardenka, «Deklè na kolesu» pa je značilen zgled za to, kakšna bi pesem ne smela biti, n. pr. samo 2. kitica:

«Mlado deklè ob slovesu
kot ptica beži na kolesu — (!)
oj kje se ustavi na poti,
kje trudne povesi peroti. (!)»

Neverjetne so podobe: bled je bil kot lipov cvet (!), cvetele nožev so osti (!), volkovi so prišli v srcé (!), če bo njegov pozdrav kot prtič bel, kot nož krvav (!), ta dolgi molk je hujši kakor gladni volk (!). Mnogo boljša je druga knjižica «Mozaik», ki pa bi tudi potrebovala še mnogo čiščenja. Kaj naj n. pr. pomeni samozavestni vzklik: «Mi nismo ne črni, ne rdeči, ne beli...» in problematično zatrjevanje «mi gremo po sredi, po sredi, po sredi»? Ali ni verz: «Pred prebujenjem mi je bilo milo mežikanje toplih, ženskih oči», če ga prestaviš v podobo — smešen? Ali pa neprimerna prisposoba: «je obrazek tvoj bled ko platno slikarsko». Takih nedostatkov bi mogel naštetati še mnogo, tudi bi se spotikal ob bledoti izraza, ob neizdelanosti doživetja, ob nepesniški retoriki prigradnice «Manom Jurija Strossmayerja», ob epigonstvu «Izgnančevega naročila», «Predice», «Klica s planin» i. p. Nejasnost, ki je v tej zbirki pogosta, se razodeva n. pr. iz cele pesmi «Nekoč»: «Nekoč je vžljubil mrak / svetost vigilije (!) — / zasnanjal (!) se je mak / v lepoto lilije — / razblinil se oblak / v nebá jasnini je — / ubral se je korak (!) / v pravilnost (!) linije...» Mar je to uganka?

In vendar bi mogel avtor zbrati primerno število pesmi za drobno zbirko, ki bi ga bolje pokazala, kar bi bilo v korist njemu in čitatelju. Iz teh dobrih bi slednji doživel pesnikov odmev življenju: ta odmev je plah klic po tihem svetu v solncu in med rožami, svet pisanih poljan, srebrne mesečine, skrivnostnih mrakov. Ta odmev je deloma izražen v svežih stihih (n. pr. «Moja duša piše stihe...»). Zaradi skromnosti je prijeten in prikupen. V pesmih, kjer najde sebi prikladen izraz, se oživi: «Jesensko vasovanje», I. in II., «Ko udari ura», «Zadnje naročilo», «Tvoje sanje», «Moja misel je šla po dobri», «Beduinski dvogovor», «Mene je strah prevzel», «Romanca». Zanimiva je «Vizija», ki bi bila lahko močan odmev doživetja, ki meji že na patološko stanje, da je ne moti pojmovnost «spoznanja». Da avtorju ne gre oblikovanje duhovnih doživetij v izraz, pričajo «Mi smo sinovi zemlje», «Mladosti», «To je vprašanje», «Tebi», «Gradil sem svoje duše hram», kjer je pesniško besedo zamenjala pojmovnost.

Miran Jarc.

Luč. Poljudno-znanstveni zbornik književne družine «Luč». II. Uredil Lavo Čermelj. Trst 1928. Založila tiskarna «Edinost» v Trstu. Strani 108 + XVI. V Jugoslaviji se često čuti pomanjkanje umevanja za dejanske razmere, v katerih žive slovanske manjšine v Italiji. Drugače bi ljudje ne pričakovali, da bo n. pr. tržaška književna družina «Luč» razvijala «kak program, ki bi utemeljil njeno pravico do življenja» (Lj. Zvon 1927, str. 650). Razvijanje programov je v danih razmerah docela izključeno in popolnoma nemogoče. Ta ugotovitev pa naj ne pomeni, da si želimo za slovanske publikacije iz Italije usmiljenih, solzavih, sentimentalnih kritikov, ki bi morali vse, kar tam izide, samo hvaliti že zato, ker je slovansko; to bi bilo najslabše merilo. V drugem zvezku zgoraj omenjenega zbornika je skušal F. B. s skromnimi besedami ustreči tudi tistim, ki pogrešajo programov. Tam izvemo: «Spomladi (1927) se je osnovala v tiskarni 'Edinost' v Trstu književna družina 'Luč', ki si je nadela za nalogo, izdajati po možnosti parkrat na leto po eno izvorno povest, po en prevod iz svetovne literature in Zbornik znanstvene vsebine.»

Ta zvezek je še bolj poljudno-znanstven nego prvi. Na prvem mestu beremo razborito razpravo Josipa Wilfana «Politika in etnika». Politiko označa kot vedo o državi, etniko pa kot vedo o narodu. Mož, ki stoji v ospredju evropskega manjšinskega gibanja, osvetljuje teorijo in prakso v odnošajih med državami in narodi. Za Slovence, ki so jim razne države razkosale ozemlje in si jih priključile ta več, ona manj, bo to bistrenje pojmov zelo koristno. — Še važnejši je v tem trenutku članek Josipa Agnelta «Gospodarsko stanje podeželskega prebivalstva v Julijski Krajini». Opirajoč se na svoje obširno gospodarsko znanje ter na uradno statistiko in druge uradne podatke, razgrinja pisatelj pred nami vso turobno sliko povojnega gospodarskega propadanja v Julijski Krajini, odpira nove razglede v bližnjo bodočnost in svetuje, kako naj si ljudje pomagajo naprej. Ljudstvu priporoča, naj se z jekleno voljo otrese malodušnosti, naj s strokovno izobrazbo preide od ekstenzivnega k intenzivnemu obdelovanju zemlje, naj opušča vinorejstvo, ki se zaman bori s konkurenco iz starih pokrajin Italije, naj skrbi za podvig tujskega prometa ter naj se oklene treznosti in varčnosti. Prehod k intenzivnemu obdelovanju zemlje in boj proti nepotrebni popivanju nista za Jugoslavijo nič manj važna nego za Julijsko Krajino. — Albert Širok poroča, kako je «Pri naših upodablajočih umetnikih» v Julijski Krajini. V uvodu riše razvoj upodablajoče umetnosti v Primorju, kjer se družita sever in jug in si dve kulturi roke podajata. Nato nam predstavi skoro petdeset slovanskih umetnikov iz Julijske Krajine, izmed katerih živi skoro polovica še v tej deželi,

dočim so se drugi izselili večinoma v Jugoslavijo. Pri vsakem imenu navaja važnejše življenjepisne podatke in dodaja označbo njih umetniškega dela. — Ivan Grbčec je napisal «Nekaj podatkov o glasbenem življenju po vojni». Govori z dobrim poznavanjem razmer o pevskih zborih, zvezah in tekmah, o glasbenih šolah in tečajih, o skladateljih in njihovih delih. Bridek je v tem pripovedovanju pretekli čas; skoro vse, o čemer se tu razpravlja, je — bilo in ni več, a ne po krivdi slovanske manjšine. — A. I. piše v hrvaščini o «Hrvatskih publikacijah» v krajih, ki so po vojni pripadli Italiji. Ta bibliografično zelo mnogovrstni pregled je skrbno sestavljen, bogat in poučen. V njem bi se bila lahko omenila tudi knjiga «Istarske narodne pjesme», ki jih je izdala l. 1924. «Istarska književna zadruga» kot drugo, zelo pomnoženo izdajo tržaške zbirke «Hrvatske pjesme, što se pjevaju u Istri i kvarnerskih otocih» iz l. 1880., ki se omenja. — Ferdo Kleinmayr je prispeval članek «Naša šolska književnost», ki vzbuja s popisanimi usodami raznih knjig podobne trpke občutke kakor prej Grbčevo pripovedovanje o zatrtih pevskih društvih. Tudi šolska književnost je — bila. «Roma locuta!» zaključuje kratko pisatelj. — F. B. je zabeležil «Nabožne publikacije», ki jih našteva 28, in «Knjižne izdaje v l. 1927», ki jih je 30. To je dopolnilo k «Slovenskim književnim izdajam v Italiji» iz prvega Zbornika. Pisatelj obljubuje, da bo ta zaznamek leto za letom izpopolnjeval in nudil tako stalno celotno sliko književnega dela. — L. Č. objavlja «Dodatek k razpravi ‚Politično upravna razdelitev Julijske Krajine‘ za dobo od 30. novembra 1927», beleži nove združitve občin in razlaga temeljne podlage za preosnovo državnega zbora v skladu z načeli o korporativni državi. Na koncu nas prijetno preseneti šestnajst umetniških strani z dvajsetimi reprodukcijami najznačilnejših del slovanskih umetnikov iz Italije, predvsem slikarjev. Tako prekaša ta zvezek prvega po obsegu, pestrosti, važnosti ter po znanstveni in umetniški ceni; njegova luč je krepkejša in blagodejnejša.

P — s t — š k — n.

Splitski almanah za god. 1925/1926. Izdanje splitske občine. Split 1927. Hrvatska štamparija. Str. 243.

Almanah, ki ga je koncem lanskega leta izdala splitska občina, je prav za prav kronika dveh let v življenju največjega pomorskega mesta naše države. To je popis živahnega razvoja in napredka na vseh poljih, dokument resne volje, popraviti pogrške prošlosti in najti pota k večji bodočnosti, dokaz odločnega stremljenja, iz neznatnega mesteca ustvariti glavna vrata Jugoslavije v svet.

Delo samo s čisto strokovnega vidika morda niti ne bi zaslužilo posebne pažnje, da ni pri nas ta knjiga redkost. Saj po svetu poznamo nebroj popolnejših in lepših del te vrste, vendar ga morda ne najdemo kmalu, ki bi bilo sestavljeno s toliko vnemo in ljubeznijo. Zato ta simpatična publikacija zasluži, da se ozremo nanjo, in pa zato, da bi našim merodajnikom bila v vzgled in posnemanje.

Za uvod je znani dalmatinski zgodovinar dr. Grga Novak napisal kratek historični pregled splitskih usod in umetnostnih spomenikov, na katerih je Split tako bogat kakor le malokatero mesto v Jugoslaviji.

Iz doprinosov, ki osvetljujejo postanek in razvoj mesta v prejšnjih stoletjih, je posebno zanimiva razprava o starih matičnih knjigah, ki so se ohranile od leta 1570. dalje. Ta seznam splitskih rodbinskih imen, sestavljen na podlagi knjig o rojstvih, izkazuje do leta 1653., v tri in osemdesetih letih torej, 1120 različnih rodbinskih imen. Od teh se jih je do danes v Splitu ohranila komaj desetina. Navedena so imena židovskih priseljencev od 17. stoletja dalje.

Značilno je, da so med imeni starih židovskih familij *hebrejska* najredkejša, dočim jih je mnogo španjolskega in laškega, manj nemškega izvora. Med zgodovinskimi dokumenti, ki jih priobčuje almanah, so razne občinsko-upravne listine iz dobe pred dobrim stoletjem, n. pr. računski zaključki, mestni proračuni, tarife delavskih plač in voznikov, tržne cene itd. Slična drobnjad razumnemu bralcu več pove od dolgih in učenih traktatov, predvsem mu pa najlaže more obuditi občutek ali vsaj slutnjo minulih časov. Ta možnost, včutiti se v prošlost, je pa lajiko (in tudi znanstveniku) važnejša od neživega znanja pozitivnih dejstev, ki zanj nič čutnega ne pomenijo.

V praktičnem, poglavitnem delu, je predvsem adresar vseh uradov in uradnih nameščencev, šol, cerkvenih in drugih oblastev, kulturnih in gospodarskih ustanov ter statistika njihovega delovanja. Sledi popis društev in njihovih odbornikov ter seznam vseh obrtniških in industrijskih podjetij. O živahnem naraščanju prebivalstva govore statistični podatki. Zbrani so podatki o vseh predavanjih, gledaliških predstavah, koncertih in umetniških prireditvah. Knjigo zaključuje dveletna *kronika* vseh količkaj pomembnih in spomina vrednih dogodkov, ki so se zgodili v mestu ali se ga tičejo.

Knjigi so pridejane zanimive sodobne slike iz znamenitega popisa Dioklecijanove palače, ki ga je leta 1764. izdal angleški arhitekt Robert Adam, in iz potopisa L. F. Cassasa po Istri in Dalmaciji, ki je leta 1802. izšel v redakciji Josepha Lavalléeja. Reproducirano je tudi dvojje starih mestnih načrtov in najstarejši ohranjeni mestni grb. Žal, da delo v tipografskem oziru ni na višku, sicer bi tudi ilustracije prišle do popolne veljave, izdanje pa pridobilo na serijoznosti.

Ob tej pestri kroniki mesta Splita vsak dober domoljub težko občuti, da so nam Slovencem slične publikacije čisto neznane. Pa morda bi jih mi še nujneje potrebovali, ko je zgodovina naših mest široki javnosti še mnogo manj znana, njih današnje življenje in snovanje pa tudi. Poleg tega je treba pomisliti, da je Split v kulturnem oziru dandanes končno le malo važna postojanka v hrvatsko-srbskem svetu, da je le provincijalno mesto, dočim je Ljubljana prestolica in središče *naroda* in ima zato mnogo višje in obširnejše naloge. Poleg praktičnega pomena imajo taka izdanja še svojo eminentno kulturno-vzgojno vrednost, ker se moramo zavedati, da ljubezen do domovine ni neko abstraktno čuvstvo, temveč raste iz čuta skupnosti in socialne vezanosti, ki je v malih in najmanjših organizmih najjačja in najbolj osebno občutena. Plemenit lokalni patrijotizem je prvi pogoj resničnega domoljubja. Za ljubezen in požrtvovalnost je pa poleg nagonkega občutka sorodnosti potrebno predvsem poznavanje in simpatija. Tako je tudi ta splitski almanah res domoljubno, res odlično vzgojno delo, ki naj v občanih okrepti zavest pripadnosti k stari kulturni celoti, zrasli v teku stoletij, ki naj zaneti zanimanje za domače mesto, njegovo usodo v burni preteklosti, njegovo življenje, borbo in uspehe v naših dneh in jih vzpodbuja k delu za boljšo bodočnost. Za občinsko zastopstvo, ki jo je izdalo, pa je knjiga lep dokument, da ti možje v borbi za materijalistične dobrine še niso docela pozabili na višje vrednote, to je na kulturo, procvit in ugled, na čast in slavno ime svojega mesta, ki je kot živ organizem eno s prošlostjo in bodočnostjo.

K. D o b i d a.

Aleksander Arnautović: Henry Becque. Ob odkritju Verhaernovega spomenika je hermetični Paul Valéry nedavno izrazil svoje veselje, ker toliko inorodcev privzema francoščino za svojo drugo materinščino. Verhaeren je, dasi rojen Flamec, storil tako. Še značilnejši je zgled Jana Moréasa, Grka iz Aten, ki ga je njegova družina najprej poslala v Nemčijo študirat, a je po

svojem preudarku postal francoski pesnik. Valéry bi bil lahko nadaljeval svoj seznam z imeni: Francis Vielé-Griffin in pokojni Stuart Merrill iz Amerike, Armand Godoy s Kube kakor slavni sonetist Heredia in še precej drugih (gl. René Lara: *La littérature antillaise*, 1913), potlej Romunci: dadaist Tristan Tzara, Ch. A. Cantacuzène, L. Stern, Helena Vacarescu, Comtesse de Noailles in zadnje čase moldavski Gorki, Panait Istrati, nadalje znatno število dvojezičnih južnih Američanov, v prvi vrsti Fr. Contreras in Ventura García Calderón, nekateri Italijani, kot Marinetti, d'Annunzio itd., ali Pražan Rilke, koroškega pokolenja, ki so ob priliki pisali v Flaubertovem jeziku. Južna Slavija nima takih uskokov, razen morda zenitista Mičića, o katerem piše ljubljanski «Tank», da kani opustiti srbščino, pač pa slovstvene zgodovinarje in slovnicarje: V. Jovanović (Guzla), Ibrovac (J. M. de Heredia), N. Banašević (J. de la Pérouse), St. Škerlj (*Syntaxe du part. prés. et du gérondif en vieil italien*) i. dr.

Pred meseci se jim je pridružil profesor Arnautović s svojo tezo o dramatiku Becqueu. Dve leti pred njim je propal v Sorboni mladi ameriški profesor Eric Dawson, ker si je bil izbral za snov prav istega dramaturga, ki ga pa fakulteta baje podcenjuje. Vsaj neki dnevniki so hrupno vpili, češ, da vseučiliški modrijarhi sramoté Becqueov spomin! Ti so se opravičevali, rekoč, da Dawsonova razprava ni bila zrela. Arnautović zatrjuje celo, da je bila zelo slaba. Ker pa je naš rojak dosegel doktorat, je Sorbona oprala s sebe očitek, kakor bi bila načelno protivna izvirnim in neodvisnim duhovom.

Kolikor poročil sem zasledil o njej, so bila vsa ugodna: študija je odlična, poučna, sodbe v njej na splošno zdrave in se gladko čita. Edina spotika za današnjo hlastno dobo je ta, ker je preobširna. Tri velikanske osmerke vsebujejo več tiskane tvarine nego vsa Becqueova zbrana dela v novi Crèsovi izdaji! Kje so časi, ko so doktorske disertacije obsegale drobne zvezke ali brošurice?

Henry Becque (1837—1899) je gojil dramatski realizem, za katerega najdemo zglede že v srednjeveških misterijih, nato pri Molièreu. Ob koncu 18. stoletja zahteva Sébastien Mercier (1740—1814) po Diderotovih teorijah prikazovanje pristnih šeg in običajev: njegov *Essai sur l'art dramatique* je Racinea nemilo raztrgal (1773). Praktično je izvedel svoja navodila med drugim i v «Octarjevi samokolnici», ki je drdrala po vseh evropskih odrih. Novo idejno postojanko je zasnoval V. Hugo, čigar predgovor v «Cromwellu» (1827) je porušil stare konvencije v dramski umetnosti ter uvedel na pozorišče več resnice in življenja. Ali skoraj je čezmerni lirizem romantikov izzval Ponsardovo in Scribeovo reakcijo. Nato je Augier otvoril na pozornici študij meščanskega sloja, Dumas sin pa načel sociološke probleme. Od njega poteka sodobna komedija opazovanja, z njim je prodril naturalizem v Talijin hram. Vendar Zolovi učenci hočejo še več: neposredno istinitost brez vseh odrskih pretvez. Tedaj je André Antoine ustanovil svoj Théâtre Libre (1887). Igrajo se prizori s silovitimi učinki, pri tem se gleda predvsem na mimiko, kretnje, na zgled z ulice, na tisoč podrobnosti iz običajnega življenja. Skoro bi dejal: predčasni kinematograf.

Tej struji je Becque zakoniti oče, kljubujoč Sardoujevi in Scribeovi šoli. Edini on pa se je skoro ognil neokusnemu pretiravanju ter ostavil trajna dela, zlasti *Les Corbeaux* (1882) in *la Parisienne* (1885).

Trenutno najzanimivejši je Arnautovićev tretji snopič «Becque devant ses contemporains et la postérité». Saj se danes toliko piše o glavnih skušnjah, ki bi jih trije gledališki ravnatelji ali nezadovoljni avtorji najrajši odpravili ter nadomestili kritiko z reklamo, češ, mi smo zgolj trgovci in zahtevamo

iste pravice kot n. pr. suknarji ali živilarji. Arnautović je pokazal dramatika, svestnega svoje pisateljske naloge, v borbi s podlistkarji. Sarcey n. pr. je zahteval predvsem dobrega načrta, zgradbo, učinkovit zaplet, dejanja, peripetije. Ne da bi bil odrekal piscu «Gavranov» talent, ampak bal se je, da ne bi Becqueov zgled potegnil za sabo manj darovitih začetnikov. Danes je stalno na sporedu v Francoski komediji poleg Molièrea, kateremu je najpristnejši naslednik.

A. D.

K R O N I K A

Koncerti. Glavni minus koncertnih prireditev v tekoči sezoni je pomanjkanje okusa pri sestavljanju sporedov. Pri razmotrivanju tega dejstva se mi vsiljujejo razne misli, ki jih objavljam radi tega, ker se mi dozdeva, da se jih doslej ni dotaknil še noben referent. Nanašajo se na produktivno in na reproduktivno plat našega glasbenega pokreta. Z ozirom na produktivno (kompozicijsko) vrednost v zadnjih koncertnih prireditvah podanih del pogrešam pri vseh smotrene sestave programov, ki bi predstavljali kaj krepkega ali vsaj nadpovprečnega, kaj nujnega, kar bi na ta ali oni način oplodilo ali orientiralo našo skladateljsko generacijo. Ne vem, ali se dela to namenoma ali podzavestno, iz pomanjkanja orientacije ali radi napačnega pojmovanja importiranih proizvodov ali pa — (oh, gospodje prireditelji — ne kamenajte me!) — zato, ker naše reproduktivne sile v tehničnem oziru izvajanju pomembnih, a nekoliko težjih del niso dorasle. Eno je jasno: razen nekoliko Beethovnovih sinfonij ter par manj pomembnih francoskih in ruskih del nismo slišali nič drugega nego pesmice in zopet pesmice ter pesmicam sorodne klavirske in orkestralne skladbe. Škodljivo posledico tega dejstva vidimo pri naših komponistih. Zopet same pesmice! Za zbor, za glas s klavirjem, za zbor in orgle, za klavir sam itd. Za praški festival so prireditelji iskali orkestralnih del po vsej Jugoslaviji, no, s težavo so jih nabrali za cel program. Saj je prav za prav čisto prijetno, skladati dvajsettaktne zadeve; ako si količkaj praktičen, napišeš tako pesmico tekom popoldneva, stopiš o priliki k prijatelju-pevcu (še bolje k prijateljici-pevki) in čez štirinajst dni ti jo izvaja. Seve, če nisi napisal baš popolnoma konvencionalne skladbe, si moraš vzeti pač truda, da s pevcem sam naštudiraš ter eventualno izpremeniš dve, tri note, ki jih pevec ne «zadene» (rekel bo, da mu ne ležijo!). Kam nas to vodi, je jasno.

Kakšen bi bil recept zoper to? Predvsem bi se morali prireditelji koncertov zavedati, v kako svrhu naj bo koncert. Ni dovolj, ako muzika kraljeve garde pokaže, koliko mož ima in kako se dadó dinamski «zdrilati», tudi ne zadostuje, ako kak zbor zapoje par znanih pesmic v tako zvani novi interpretaciji, eventualno tehniško bolje kot jih je zapel drug zbor pred njim. Slišati hočemo novih ali vsaj novejših del, da bomo lahko primerjali z njimi kvaliteto lastnih proizvodov; slišati hočemo krepkih del, ki bi pozitivno učinkovala na produktivno generacijo ter ji omogočala vzgojo v avtokritiki; hočemo pa tudi koncertov iz različnih panog, ne samo za glasove, klavir ali veliki orkester. Nadalje hočemo daljših del, kjer se more uveljaviti slog neke dobe, nacije, struje ali individua ter hočemo končno koncertov, pri katerih prireditelju ne bo glavni namen zaslužek. Ako pa je to pri nas neizvedljivo, ne smatrajmo koncertnih prireditev več za kulturne, ampak bodisi za družabne, bodisi za trgovske zadeve.